

1. Επαναληπτική εισαγωγή. Από τις αξίες στις τιμές παραγωγής.

I. Βασικές έννοιες

1. Πολιτική Οικονομία και Οικονομικά.
2. Αντικείμενο και μέθοδος της μαρξιστικής Πολιτικής Οικονομίας.
3. Προϊόν και εμπόρευμα. Η εμπορευματική παραγωγή.
4. Ο νόμος της αξίας. Οι δύο έννοιες του Κοινωνικά αναγκαίου Χρόνου Εργασίας.
5. Το κεφάλαιο. Σταθερό και μεταβλητό κεφάλαιο.
6. Αξία εργατικής δύναμης και βιοτικό επίπεδο.
7. Η υπεραξία και το ποσοστό υπεραξίας.
8. Ο νόμος της υπεραξίας. Απόλυτη και σχετική υπεραξία.
9. Ο νόμος της τάσης διακλαδικής εξίσωσης των ποσοστών κέρδους και ο σχηματισμός των τιμών παραγωγής.
10. Το «πρόβλημα του μετασχηματισμού» (Transformation Problem).

II. Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποιο είναι, σύμφωνα με τον Μαρξ, το κοινό χαρακτηριστικό όλων των σχολών που εντάσσονται στην αστική Πολιτική Οικονομία; Με άλλα λόγια, πότε εντάσσεται μία οικονομική θεωρία σε αυτήν; (βλ. Κ. Μαρξ, *Κεφάλαιο*, τ. 1, 1978, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, σελ. 20)
2. Γιατί ο Μαρξ σημειώνει (βλ. *Κεφάλαιο*, τ. 1, Σύγχρονη Εποχή, σελ. 21) ότι από το 1830 «σήμανε η νεκρώσιμη καμπάνα της επιστημονικής αστικής πολιτικής οικονομίας»; Τι εννοεί με τον όρο «χυδαία πολιτική οικονομία» (βλ. *Κεφάλαιο*, τ. 1, σελ. 94, υποσ. 32);
3. Ποιες δύο γενικές πλευρές έχει η παραγωγή και ποια από τις δύο βάζει στο επίκεντρο της ανάλυσης της η μαρξιστική πολιτική οικονομία;
4. Γιατί οι σχέσεις ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής αποτελούν τη βάση των σχέσεων παραγωγής; Δώστε ένα παράδειγμα π.χ. από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.
5. Τι εννοεί ο Μαρξ λέγοντας ότι η μέθοδος του είναι η μέθοδος της ανόδου από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο (βλ. *Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας*, Σύγχρονη Εποχή, σελ. 337-340);
6. Πώς καθορίζεται η αξία των αγροτικών προϊόντων που καλλιεργεί ένας άνθρωπος στην αυλή του για δικιά του χρήση;
7. Πώς καθορίζεται η αξία ενός συγκεκριμένου πίνακα του Πικάσο;
8. Με την άνοδο της παραγωγικότητας (και με σταθερό το συνολικό χρόνο εργασίας), μειώνεται η συνολική αξία που παράγεται στα πλαίσια μιας επιχείρησης ή η ατομική αξία του κάθε εμπορεύματος που παράγει αυτή η επιχείρηση;
9. Ποιοι είναι οι δύο ορισμοί που δίνει ο Μαρξ για τον κοινωνικά αναγκαίο χρόνο εργασίας και ποια η σχέση τους με τη ζήτηση και την προσφορά;
10. Γιατί ο μισθωτός εργαζόμενος πουλάει την εργατική του δύναμη και όχι την εργασία του;
11. Με ποια έννοια συγκαλύπτει η μορφή του μισθού την εκμετάλλευση των εργατών από τους κεφαλαιοκράτες; Τι ίσχυε στους προηγούμενους τρόπους παραγωγής;
12. Γιατί ο Μαρξ ονομάζει το μέρος του προκαταβεβληθέντος κεφαλαίου που πηγαίνει για μισθούς ως *μεταβλητό* κεφάλαιο και αυτό που πηγαίνει για την αγορά μέσων παραγωγής ως *σταθερό* κεφάλαιο;

13. Από το άθροισμα της αξίας του εμπορεύματος ($\sigma+\mu+\upsilon$) ποιο μέρος αποτελείται από νέα εργασία που έχει προστεθεί στο εμπόρευμα και ποιο από παλιά που έχει απλώς μεταβιβαστεί σε αυτό;
14. Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στην υπεραξία και το κέρδος;
15. Μέσω ποιου μηχανισμού σχηματίζεται το μέσο ποσοστό κέρδους και η τιμή παραγωγής;
16. Πώς αποδεικνύεται ότι ο σχηματισμός των τιμών παραγωγής αποτελεί τρόπο έκφρασης του νόμου της αξίας σε συνθήκες καπιταλιστικής εμπορευματικής παραγωγής και όχι αναίρεση του;
17. Πώς συσκοτίζει η μετατροπή των αξιών σε τιμές παραγωγής την προέλευση του κέρδους; (βλ. *Το Κεφάλαιο*, τόμος ΙΙΙ, Σύγχρονη Εποχή, σελ. 211-213)

ΙΙΙ. Ερωτήσεις προβληματισμού

- Γιατί κατά τη γνώμη σας η Πολιτική Οικονομία έγινε αυτοτελής επιστήμη μόλις το 18^ο αιώνα και όχι νωρίτερα ή αργότερα; Δεν υπήρχε οικονομική ζωή πιο πριν;
- Ανήκει η μελέτη των παραγωγικών δυνάμεων στο αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας; Αν ναι γιατί; Αν όχι, πώς θα ερμηνεύατε τις συνεχείς αναφορές του Μαρξ στο *Κεφάλαιο* στη συγκεκριμένη μελέτη των εξελίξεων στις παραγωγικές μεθόδους;
- Γιατί δεν ισχύει η θεωρία σύμφωνα με την οποία οι τιμές καθορίζονται από τη χρησιμότητα που αντλείται από την κάθε φορά κατανάλωση των αγαθών; Αυτή η θεωρία δεν επιβεβαιώνεται από το ότι ένα αγαθό έχει διαφορετική τιμή σε διαφορετικές περιστάσεις, π.χ. ένα μπουκάλι νερό στο περίπτερο στην Αθήνα και ένα μπουκάλι νερό σε κάποιον περιπατητή στην καυτή έρημο;
- Γιατί δεν ισχύει η θεωρία της ζήτησης και της προσφοράς ως βάση προσδιορισμού των τιμών; Δεν επιβεβαιώνεται αυτή η θεωρία από φαινόμενα όπως οι ψηλές τιμές στα προϊόντα που έχουν ζήτηση μεγαλύτερη της προσφοράς (π.χ. «μαύρη» αγορά σε σημαντικούς ποδοσφαιρικούς αγώνες ή ψηλά ενοίκια σε καλά προάστια) ή οι χαμηλές τιμές σε εμπορεύματα για τα οποία δεν υπάρχει μεγάλη ζήτηση (π.χ. χαμηλές τιμές αεροπορικών και ξενοδοχείων σε «άκυρες» καθημερινές);
- Γιατί είναι λάθος να θεωρήσουμε ότι πηγή της αύξησης του κέρδους σε κοινωνικό επίπεδο είναι το εμπόριο και η κυκλοφορία; Σε ποιες συνθήκες οφειλόταν το 16ο και το 17ο αιώνα η κυριαρχία αυτής της λαθεμένης αντίληψης;